

Johan Ludvig Runeberg

Ur

**Fänrik Ståls
sägner**

Johan Ludvig Runeberg, 1804-1877, Finlands nationalskald. Han skrev på svenska. Han föddes i Jakobstad, utbildades i Uleåborg och Vasa, kom 1822 till Åbo och förordnades till docent i värtalighet i det nystartade universitetet i Helsingfors, där han blev kvar i sju år. Han gifte sig 1831 med Fredrika Tengström, också akademiker. 1837 blev han lektor vid Borgå gymnasium och prästvigdes 1838. 1857 blev han teologie doktor. Trots ett slaganfall 1863 bibehöll han sitt intellekt och levde till sin död ett fridfullt liv i det hem i Borgå, som skänkts till honom av det finländska folket och numera är ett museum över hans liv. Den första samlingen av Runebergs dikter utkom 1930. Hans främsta verk är *Fänrik Ståls sägner*, ett nationellt epos med motiv från kriget 1808-1809, då Sverige förlorade Finland till Ryssland. Verket innehåller i två samlingar 37 dikter, många av dem mycket långa. I Läs en bok publiceras här några av de mera kända.

Joh. Ludv. Runeberg.

INNEHÅLL

O land, du tusen sjöars land...

VÅRT LAND - 5

Till flydda tider återgår min tanke än så gärna...

FÄNRIK STÅL - 8

Mer än leva fann jag var att älska, mer än älska är att dö som denne.

MOLNETS BRODER - 15

Han fanns ej bland de döda där, och därför vill jag dö...

TORPARFLICKAN -29

Ett dåligt huvud hade han, men hjärtat det var gott...

SVEN DUVA - 34

O, blott på livet hämnden ser, vid graven hatar ingen mer...

DEN DÖENDE KRIGAREN - 42

=

Sandels han satt i Pardala by,
ät frukost i allsköns ro...

SANDELS - 46

Bästa konsten mot att retirera är helt enkelt att stå kvar...

GAMLE HURTIG - 53

Han kysste och han slog ihjäl med samma varma själ.

KULNEFF - 57

Herr prosten talte: Döbeln är en hedning,
förtappad är han evigt, om han dör.

DÖBELN VID JUTAS - 64

Min fader var en ung soldat. den vackraste man fann...

SOLDATGOSSEN - 75

Fram, fram, vårt ädla, trotsiga standar!
Omkring dig än, din trogna finska vakt du har
BJÖRNEBORGARNAS MARSCH - 78

Ty en pärla var hon på krigets strät_
och en äkta pärla också...

LOTTA SVÄRD - 80

”Han var finne.”

MUNTER - 89

Förr så var det brådska, då vi mest bort rasta;
ädle, unge herre, nu är tid att hasta!”

TROSSKUSKEN - 99

VÅRT LAND

Vårt land, vårt land, vårt fosterland.
ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand.
ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
mer älskad än vår bygd i nord,
än våra fäders jord.

Vårt land är fattigt, skall så bli
för den, som guld begär.
En främling far oss stolt förbi,
men detta landet älska vi;
för oss med moar, fjäll och skär
ett guldland dock det är.

Vi älska våra strömmars brus
och våra bäckars språng,
den mörka skogens dystra sus,
vår stjärnenatt, vårt sommarljus,
allt, allt, vad här som syn, som sång
vårt hjärta rört en gång.

Här striddes våra fäders strid
med tanke, svärd och plog.
Här, här, i klar som mulen tid,
med lycka hård, med lycka blid,
det finska folkets hjärta slog;
här bars, vad det fördrog.

Vem täljde väl de striders tal,
som detta folk bestod,
då kriget röt från dal till dal,
då frosten kom med hungerns kval.
vem mätte allt dess spillda blod
och allt dess tålamod?

Och det var här, det blodet flöt,
ja, här för oss det var,
och det var här, sin fröjd det njöt,
och det var här, sin suck det göt,
det folk, som våra bördor bar
långt före våra dar.

Här är oss ljuvt, här är oss gott,
här är oss allt beskärt;
hur ödet kastar än vår lott,
ett land, ett fosterland vi fått.
Vad finns på jorden mera värt
att hållas dyrt och kärt?

Och här och här är detta land,
vårt, öga ser det här,
vi kunna sträcka ut vår hand
och visa glatt på sjö och strand
och säga: se det landet där,
vårt fosterland det är!

Och fördes vi att bo i glans
bland guldmoln i det blå,
och blev vårt liv en stjärnedans,
där tår ej göts. där smek ej fanns,
till detta arma land ändå
vår längtan skulle stå,

O land, du tusen sjöars land,
där sång och trohet byggt,
där livets hav oss gett en strand,
vår forntids land, vår framtids land,
var för din fattigdom ej skvggt,
var fritt, var glatt, var tryggt!

Din blomning, slutan än i knopp,
skall mogna ur sitt tvång.
Se. ur vår kärlek skall gå opp
ditt ljus, din glans. din fröjd, ditt hopp,
och högre klinga skall en gång
vår fosterländska sång.

FÄNRIK STÅL

Till flydda tider återgår
min tanke ä u så gärna.
Mig vinkar från förflutna år
så mången vänlig stjärna.
Välan, vem följer nu mitt tåg
till Näsijärvis dunkla väg?

Jag lärde känna där en man.
soldat för länge sedan:
nu ägde fänriks titel han,
men lyckan var i nedan.
Gud vet det, hur han kom en dag,
att bo i samma gård som jag.

Jag såg mig då som en person
rned få, ja inga brister.
Jag var student, på kondition.
och kallades magister;
mitt "mensa" gav mig överflöd,
den gamle åt på nåd sitt bröd.

Jag rökte "Gävle vapen" jag
och hade sjöskumsspipa,
den gamle skar av blad sitt slag
då han ej var i knipa.
I sådant fall blev mossa blott
hans nötta masurhuvuds lott.

O tid av guld. o liv blott tänt
för nöjet och behagen,
då man är ung och är student
och har fullt upp för dagen
och ingen annan sorg försökt.
än att mustaschen växer trögt!

Vad visste jag av andras nöd.
jag blott min glädje kände,
min arm var stark, min kind var röd,
och alla pulsar brände.
Jag var så yr, jag var så ung,
och stolt som jag var ingen kung.

Men fänrik Stål satt utan knot
förgäten i sin koja;
han sög sin rök, han knöt sin not
och lät oss andra stoja.
Vasserra, mot en sådan en
vad man sig tyckte vara re'n!

Det var min höga lust att se
den kantiga figuren,
hans styva skick, hans anlete.
hans rock, så ovant skuren,
hans örnenäsa mest ändå
med brillor utan skalmar på.

Jag gick till gubben ofta ned
att gunstigt gyckel driva.
Det var min fröjd, när han blev vred
och kom sitt nät att riva,
då jag fick nålen ur hans hand
och knöt en lycka falskt ibland.

Han sprang då ofta upp burdus
och drev mig utom knuten:
ett vänligt ord, en doft kardus,
och fred var åter sluten.
Jag kom igen, som förr jag kom,
och gjorde samma narri om.

Att även gubben haft sin dag,
då han var ung i världen,
att han gått flera steg än jag
och provat mer på färden,
var jag för höglärd att förstå,
det kom ej för min tanke då;

ej att han stått med svärd i hand
och glad sitt hjärtblod givit
för detta samma fosterland.
som nu så kärt mig blivit.
Jag var sa yr, jag var sa ung.
han fänrik var, jag mer än kung.

Men hur det hände sig en gång.
fann jag mig mätt av ruset.
Det vinter var, min dag blev lång.
fast den var kort till ljuset;
det var så ovant mot förut.
jag ville aldrig få den slut.

Jag tog den första bok, jag fann.
blott för att döda tiden,
det var en skrift av onämnd man
om sista finska striden;
den låg där häftad som på nåd
bland husets bundna bokförråd.

Jag tog den på mitt rum och satt
och bläddrade i bladen,
jag vet ej, hur jag så fick fatt
på Savolaks-brigaden.
Jag läste en rad, läste två.
mitt hjärta började att slå.

Jag såg ett folk, som kunde allt.
blott ej sin ära svika;
jag såg en här, som frös ocb svalt
och segrade tillika.
Mitt öga flög från blad till blad.
jag velat kyssa varje rad.

I farans stund, i stridens brand
vad mod hos denna skara!
Hur kunde, arma fosterland,
du dock så älskat vara,
en kärlek få, så skön, så stark.
av dem du närt med bröd av bark!

Min tanke genom rymder lopp.
som förr den aldrig spanat.
ett liv gick för mitt hjärta opp.
vars ljusning det ej anat:
min dag flög som på vingar bort.
o vad min bok mig syntes kort!

Den slöts, och kvällen likaså.
dock glödde än min låga.
Jag fann så mycket återstå
att forska om och fråga.
så många dunkla föremål.
Jag gick till gamle fänrik Stål.

Han satt på samma plats som förr
och samma svssla skötte.
Jag såg, att ren i stugans dörr
en missnöjd blick mig mötte;
det var, som om han frågt därvid:
Får man ej ens till natten frid?

Men annat var det nu med mig.
jag kom med ändrat sinne:
”Jag läst om Finlands sista krig.
och även jag är finne.
Min häg blev tänd att höra mer,
kanhända får jag det av er?”

Så var min hälsning. Gubben såg
förvånad upp från noten.
En glans uti hans öga låg,
som om han stått för roten:
”Jo, därom kan jag ge besked,
om herrn så vill, ty jag var med.”

Jag satte mig på sängens halm.
han började berätta
om Dunckers eld, om kapten Malm.
om mången bragd för detta:
hans blick blev ljus, hans panna klar.
jag glömmer ej hur skön han var.

Han sett så många blodig dag,
så många faror delat,
ej segrar blott, men nederlag,
vars sår ej tid har helat;
så mycket, som ren världen glömt,
låg i hans trogna minne gömt.

Jag satt där tyst och hörde på,
och intet ord förspilldes.
och natten hunnit halvt förgå.
när jag från honom skildes;
han följde mig till tröskelns rand
och tryckte glatt min bjudna hand.

Sen sågs han aldrig mera nöjd,
om han ej mig fick skåda.
Vi delte sorg, vi delte fröjd.
vi rökte "vapnet" båda.
Nu var han gammal, jag var ung,
jag blott student, han mer än kung.

De sägner, här i sång jag satt,
från gubbens läpp de stamma.
Jag hört dem många stilla natt
vid pärtans matta flamma.
De tala några enkla ord.
ta mot dem, dyra fosterjord!

MOLNETS BRODER

Högt i skogen låg det ringa torpet,
djupt i ödemarken, långt från vägen,
där sen hösten krigets skiften rådde.
Ingen ovän hade funnit stället,
en fientlig fot ej trampat spången
som dit ledde; bud om blod och strider
gav blott korpen, ropande från molnen,
eller gladan, som satt mätt i granen,
eller vargen, som med blodigt byte
sökte hedens skymda klyftor åter.

Men i pörtet, vid det långa bordet,
satt, en lördagsafton, sorgsen värden,
vilande från veckans vedermödor.
Kinden höll han tryggt mot handen lutad,
armen åter fast mot bordets ände,
men hans öga såg åt sidan stundom,
höll sig ej med lugn i samma syfte.
Ingen märkte detta av hans husfolk.
av de båda, som i pörtet voro,

ej hans fosterson och ej hans dotter,
tysta, slutna av varandras armar,
hand i hand och huvud sänkt mot huvud,
sutto de i sorglös frid vid muren.
Men den gamle bröt omsider tystnan.
För den kloke blev hans mening tydlig,
fast han sjöng blott som för eget nöje,
såsom sången föll och orden ville:

”Björnen”, sjöng han, ”föds till skogens konung,
furan växer upp att pryda heden,
mänskobarnet, om till kraft och storhet,
om till flärd och stoft det föds, vet ingen.
Gossen kom en vinterkväll i stugan.
okänd kom han, lik en otam fågel
vilsefaren in i mänskors boning:
hjässan lyste kal ur mössans rämnor.
tån stack fram emellan snön på foten,
barmen såg man genom rivna tröjan.
Vems och vadan? Fråga vems och vadan
av den rike. som har far och hembygd.
Någon vind lär från mitt hem väl komma,
skyn i luften törs jag kalla broder,
men blott snö är jag på nattens fötter,
som han stampar av, i stugan kommen. -
Snön från nattens fötter smälte icke.

Molnets broder flög ej bort med vinden,
gossen dröjde kvar och blev en yngling.
Obemärkt han sprang det första året.
på det andra högg han sveder redan,
men förrän den fjärde sommarn ändats,
slog han björnen, över hjorden fallen.
Var är nu hans rykte, kärt för mången,
större än en man i nejden vunnit,
var är fostrarns hopp? Den gamle sitter
tung i stugan, längtar, fast förgäves,
att ett enda ord om kriget höra,
om hans land är bärgat eller fallet.
Örnens språk förstår han ej att tyda.
korpens rop han känner ej; en främling
för ej budskap upp till ödemarken,
och den unge, som hans hjälp bort vara,
lyss på budskap nu från kvinnohjärtan.”

Som när sommarns virvelvind en afton,
då naturen lik en söndag tiger,
kommer ensam, osedd, snabb som pilen
och slår ned i skogssjöns famn. en planta
rör sig ej, ett barr ej, lugn står tallen.
lugn står blomman på den branta stranden,
lugnt är allt. och endast djupet sjuder:
så, då sången slog den unges sinne,

satt han stum, orörlig, sluten, bortskymd,
men vart ord drev blodet ur hans hjärta.
Kvar han satt hos flickan hela kvällen,
gick till vila, då de andra gingo,
tycktes somna. förrn de andra somnat.
Men långt förr, än någon annan vaknat,
ren vid första glimt av morgonrodnan,
smög han obemärkt ur stugan ensam.

Dager blev, och solen steg på valvet,
men blott tvenne väcktes nu i torpet.
Stugan reddes, morgonbrödet frambars,
men blott tvenne stego fram till bordet.
Middag blev, och ingen tredje syntes.
Utan moln var än den gamles panna,
utan tårar än hans dotters öga,
men till vila, fast av sönda'n manad,
gick vid slutad måltid ingendera.
När en stund förgått, så lång som stunden,
innan stormskyn, sedd vid himlaranden,
kommer, brister, haglar och förskingras,
höjde ordet, som till tröst, den gamle:
"Lång är vägen fram till byn, min dotter,
branter möta, bäckar hindra, spångar
finnas ej, och höstregn fyller kärren.
Den, som vandrat dit vid morgonrodnan,

är väl knappt, då kvällen stundar, hemma."
Så den gamle. Utan akt på talet
satt hans dotter, sluten lik en blomma.
som sin kalk vid nattens inbrott sluter;
vad hon tänkte, var för henne ensam.

Länge satt dock ej den ädla flickan.
längre ej, än efter solens medgång
plantan mattad väntar aftondaggen,
förrn en tår föll ned på hennes kinder
och hon sjöng med lutad panna sakta:
"När ett hjärta mött ett annat hjärta.
ringa blir då, vad förut var mycket,
Jord och himmel, hernland, fader, moder.
Mer än jorden sluts då i ett famntag,
mer än himlen ses då i ett öga,
mer än moders råd och faders vilja
hörs då i en suck, som knappas höres.
Vilken makt kan tjusa så som kärlek.
Vilken boja hålla den, som älskar?
Sjöar simmar han som anden över,
möta fjällar, får han örnens vingar;
långt för middag är han ren tillbaka,
där han väntats först till sena kvällen.

Sången hade knappt den gamle fattat,

när, av vaknad sorg och oro slagen,
han gick ut att söka den försvunne.
Tyst ur stugan gick han, tyst på stigen,
villsamt tecknad uti ödemarken:
solen stod ren skogens toppar nära.
innan närmsta gård han tröttad nådde.

Tom och ödslig, lik en tall på heden,
där en skogseld gått med härjning över,
syntes nu den fordom rika gården,
men i stugan satt värdinnan ensam.
mot sitt sövda barn i vaggan lutad.

Som en fågel. då han oförmodat
hör ett skott och kulans ljud förnimmer,
fasar, spritter, kastar ut sin vinge:
så från stolen flög den unga kvinnan,
då hon hörde dörrens gång; men glädje
blev dock vid den gamles anblick fasan.
Fram hon sprang och slöt hans hand i sina
stora tårar sköljde hennes kinder.
"Hell". hon sade, "hell dig, gamle fader,
dyr i sorgen till vår boning kommen.
trefalt hell den ädle. som du fostrat
till förtrycktas värn och armes bistånd!
Sitt och vila dina trötta lemmar

och med glädje hör. vad jag förtäljer:

Hårt var kriget ren från höstens början,
landet tårt av vän och ovän lika,
dock den vapenlöses liv var fredat,
men en dag har knappast än förflutit,
sen en skara män från närmsta socken
följde hären, fienden till mötes.
Slaget hölls, och segern svek de våra,
få av många kommo undan döden
och som löv i stormen spridda desse.
Nu gick vreden strandlös, lik en vårflod,
över nejden: värnlös eller väpnad
man och kvinna, ingen såg förskoning.
Hit kom strömmen ren vid morgonstunden,
när till gudstjänst ringdes första gången,
och en våg vek in till oss att härja.
Låt mig ej vid jämmerns sagor dröja!
Bunden låg på golvet ren min make,
blod var gjutet, våldet rädde, nöden
var som störst, och ingen hjälp att vänta.
Själ av åtta armar gripen, slets jag,
som ett byte mellan rovdjur slites;
då kom räddarn, då var hjälpen närmast,
Molnets broder bröt som storm i stugan,
och förtrycket vek, de fräcka föllo.

Här jag sitter nu i skövlad boning,
mer än sparven under taket fattig;
mera glad dock än i lyckans dagar
skall jag se den ädle, se min make,
om från byn de utan skada komma.
dit de följde fienden i spåren.”

När den gamle hört det sista ordet,
stod han upp, som om han vilat länge,
i hans blick var mörkt av sorg och oro.
Fåfångt bedd att dröja, tog ban vägen,
som till byn, den välbebodda, ledde.

Solen skymdes ren av skogen fjärran,
när han, delad mellan hopp och ängslan,
hann den gård, där kyrkans herde bodde.
Skövlad syntes nu den stora gården,
tom och ödslig, lik en avklädd holme,
sedd från träskets is en vinterafton.
Men i stugan satt vid muren ensam,
trött av år. den gamle knekten Klinga.
Nu, när denne hörde dörren röras,
såg sin vän från forna dagar komma,
sprang han upp, fast lam av sår och mödor.
”Än är dagen ljus för oss”, han sade,
”då de unga trampa våra stigar,

kraft och mandom ej är glömd i landet.
Sådan gudstjänst har i dag här hållits,
att ett barn, som hört den nu i vaggan,
skall förtälja den för sonasöner.
Se, i rovlust lik en skara vargar,
kom han, landets ovän, segerdrucken,
följd av blod och härjning hit. -Det mindre
kan förtigas, om ock ej förgätas;
men när droppen ren i blod sig mättat,
blott de värsta blivit kvar på stället,
då steg jämmern över damm och bräddar.
Nu emellan tvenne ystra hästar
bands den ädle herden, dittills skonad,
att till fots den vilde ryttern följa.
Kort var domen, inom några stunder
skulle handen domna, foten svika
och hans vita lockar sopa stoftet.
Ensam stod den gamle, upp mol himlen
såg hans öga, som mot himlen skådas,
då på jorden allt är natt och mörker.
Pris och ära! då var hjälpen närmast;
han, som föddes likt en fläkt på heden,
Molnets broder, se, en ljungeld vorden,
slog han ned, och krossad låg förtryckarn.
Här jag levat nu med likars bistånd,
som en rotlös gran mot andra fallen.

tung för mig, en börda för min nästa:
livets gåva vill dock än jag skatta,
om från striden, nära kyrkan hållen.
än med seger hem den ädle kommer.”

När den gamle hört det sista ordet
gick han ut, som om från glöd han ilat
aftonrodnan var dock bleknad redan,
innan kyrkobyn han hinna kunde.
Så var byn att se i rök och aska,
som ett stjärnevalv av skyar härjat,
så låg kyrkan bortom byn på kullen,
som en ensam stjärna mellan molnen:
så låg tystnad över öde nejden,
som ett månsken över kala hösten.

Mellan fallna kämpar, vän och ovän.
som en skugga över skördad åker,
gick den gamle. Överallt var döden.
men av liv ej ens en suck att spörja.
Först vid slutet av den krökta gången
mellan ödelagda gårdar banad,
satt en yngling, snart förblödd, vid vägen.
På hans bleka kinder flög dock rodnad,
flyktigt som på kvällens silverskyar,
och hans släckta öga tändes åter,

när han vaknad såg den gamle nalkas.
”Hell”, han sade, ”nu är lätt att blöda,
en bland många, som det unnats tidigt
att för fosterlandet dö med seger.
Hell dig, du som fostrat landets räddning.
trefalt hell den ädle, som oss förde,
ensam mäktig mer än vi tillsamman!
Se, med bruten styrka stod vår skara,
skingrad som en hjord, den ingen leder,
ren till dödens nesa hopplös korad.
Ingen fanns, som ropte folket samman,
ingen gav ett råd, och ingen lyddes,
förrn han syntes, förrn ur öknens klyftor
tiggansonen kom med kungapanna
och hans röst, som ljud till strid., förspordes:
då flög eld igenom varje hjärta.
tvekan flydde, honom kände alla.
och med honom gick vår tropp mot svärden
som en stormvind in i vassen brvter.
Se mot kyrkan. långt som vägen räcker,
ligger landets ovän. som på ängen
strå vid strå, där skördarns lie framgått;
där är banan, som den ädle vandrat,
som min blick har följt, sen foten svikit,
som min tanke följer än i döden”
Sagt, och kämpens öga slocknar sakta.

Så i stillhet släcktes dagen även:
månen, nattens sol, den bleka, ensam
lyste vandrarns stig till kyrkogården.
När den gamle inom muren trädde,
stod en mänskoscara mellan korsen.
hemsk och tyst, som skaran sövd därunder.
Ingen fanns, som gick ett steg till mötes,
ingen, som ett ord till välkomst sade.
ingen fanns, som ens med blickar talte.
När den gamle inom ringen trädde.
låg en yngling för hans fötter slagen.
lätt, fast översköld av blod, igenkänd.
Som en fura mellan tallar fallen.
än i stoftet störst och utan like,
låg bland fiender, som stupat, hjälten.

Men med sammanknutna händer, mällös.
som av åskan drabbad, stod den gamle,
och hans kind var vit, hans läppar skälvde.
tills hans sorg fick ord och brast i klagan:
"Nu är åsen i min stuga bruten,
skörden på min teg av hagel härjad,
nu är graven värd långt mer än gården.
Ve mig, att jag så skall se dig åter
du. min ålders stöd min levnads ära,
skänk av himlen, nyss så stor och härlig,

nu som sanden, där du vilar, ringa."
Så i ängslan knappt den gamle klagat.
när en röst, som var hans dotters, hördes.
och hon talte. nyss till stället kommen:
"Kär han var mig, mot mitt hjärta slutet,
dyrbar mer än annat allt i världen,
dubbelt kär är mig dock nu (den ädle.
kall mot jordens kalla sköte slutet.
Mer än leva, fann jag, var att älska.
mer än älska är att dö som denne."
Så hon sade utan gråt och jämmer.
frångick stilla till den fallnes sida,
böjde knä och tog sin duk och täckte
tyst och lätt hans genomskjutna panna.
Hemsk och tigande stod kämpaskaran.
lik en skog, där ej en fläkt sig rör:
tysta stodo nejdens kvinnor även.
komna dit att skåda och att sörja.
Men den ädla flickan sade åter:
"Om dock någon ville hämta vatten.
att jag kunde två hans anlet blodfritt,
stryka än en gång hans lock med handen.
se hans öga, ljuvt ännu i döden:
visa ville jag med fröjd för alla
Molnets broder, den förlätne tiggarn,
som stod upp och blev vårt hemlands räddning"

När den gamle så sin dotter hörde.
såg den övergivna vid sin sida,
tog med bruten röst han åter ordet:
"Ve dig, ve dig, du min arma dotter!
Glädjens glädje, sorgens bot och lättnad,
värn i nöden, fader, broder, make,
allt med honom är förlorat,
allt du mistat, intet står dig åter."

Högt i jämmer brast. vid talet skaran,
ingen fanns, som stod med tärlöst öga.
men den ädla flickans tårar glänste,
och hon tog dein fallnes hand och sade:

"Ej med klagan skall ditt minne firas.
ej likt dens, som går och snart skall glömmas:
så skall fosterlandet dig begråta
som en afton gråter dagg om sommarn.
full av glädje, ljus och lugn och sånger
och med famnen sträckt mot morgonrodnan."

TORPFLICKAN

Och solen sjönk och kvällen kom. den milda
sommarkvällen,
ett sken av mattad purpur göts kring bygderna
och tjällen,
från dagens mödor glad och trött en skara
lantmän kom,
de fyllt sitt värv. de vände nu till sina hyddor om.

De fyllt sitt värv, de gjort sin skörd, en dyrbar
skörd den gången,
en djärv, fientlig krigartrupp var nedgjord
eller fången,
de dragit ut till kamp mot den vid morgonsolens
sken
när allt i seger ändat var, då var det afton ren.

Helt nära fältet, där den stätt. den långa. heta
striden.
vid vägen låg ett litet torp, halvt öde då för tiden.
På stugans låga trappa satt en flicka tyst och såg,
hur skaran kom och drog förbi i fridsamt återtag.

Hon såg som den. som söker, ser; vem vet på vad
hon tänkte?

På kinden brann en högre färg, än aftonrodnan
skänkte.

Hon att så stilla, men så varm, så spanande ändå,
att, om hon lyssnat, som hon såg, hon hört sitt
hjärta slå.

Men truppen gick sin bana fram, och flickan såg
den tåga;

till varje led, till varje man hon blickade en 'fråga,
en fråga. bävande och skygg, en fråga utan röst.
mer tyst än sucken själv, som smög ur hennes
fulla bröst.

När hela skaran gått förbi. de första som de sista.
då svek den arma flickans lugn, då sågs dess
styrka brista;

hon grät ej högt, men pannan sjönk mot hennes
öppna hand,
och stora tårar sköljde ljuvt den friska kindens brand.

”Vad är att gråta? Fatta mod, än står oss hoppet
åter.

o dotter, hör din moders röst, en fåfäng tår du
gråter,

den, som ditt öga sökte nyss och nu ej återfann,
han lever än, han tänkt på dig, och därför lever
han.

Han tänkt på dig, han följt mitt råd att ej gå blint
mot faran,

det var mitt tysta avskedsord, då han drog bän
med skaran.

Av tvång han följde truppen åt, hans håg var ej
att slåss.

jag vet. han ville icke dö från livets fröjd och oss.”

Och flickan såg med hävan upp, ur sorgsna
drömmar vaknad,
det var, som om en aning stört, det stilla hjärtats
saknad.

Hon dröjde ej-hon såg en gång ditåt, där striden
brann.

och smög på väg och flydde tyst och skymdes och
försvann.

En stund flöt bort. en stund ännu. det led mot
natten redan.

i skyn sam molnet silvervitt. men skymning låg
där nedan.

”Han dröjer än, o dotter kom, din oro fåfång är
i morgon, innan solen gryr, är ren din brudgum
här!”

Och dottern kom, med tysta fjät hon nalkades
sin moder;
det blida ögat skymdes nu av inga tårefloder,
men bennes hand, till hälsning räckt, var kall
som nattens vind.
och vitare än fästets sky var hennes svala kind.

”Red mig en grav. o moder kär, min levnadsdag
är liden:
den man. som fick mitt hjärtas tro. har flytt med
skam ur striden;
har tänkt på mig, har tänkt på sig, har följt ert
varningsord
och svikit sina briöders hopp och sina fäders
jord.

När skaran kom, och han ej kom, begrät jag nyss
hans öde,
jag trodde. att han låg som man på fältet bland
de döde,

jag sörjde, men min sorg var ljuv, den var ej
bitter då:
jag velat leva tusen år. att honom sörja få.

O moder jag har sökt bland lik till sista skymt av
dagen,
men ingen av de slagna bar de kära
anletsdragen.
Nu vill jag icke dväljas mer på denna svekets ö.
Han fanns ej bland de döda där, och därför vill
jag dö.”

SVEN DUVA

Sven Duvas fader var sergeant, avdankad, arm och
grå,
var med är attjåttå re'n och var re'n gammal då;
nu bodde på sin torva han och fick sitt bröd av den
och hade kring sig nio barn, och yngst bland dem
sin Sven.

Om gubben haft förstånd, han själv, att dela med
sig av
tillräckligt åt en sådan svärm. det vet man ej utav:
dock visst lär han de äldre gett långt mer än
billigt var,
tv för den son, som sist blev född, fanns knappt en
smula kvar.

Sven Duva växte upp likväl, blev axelbred och stark.
slet ont på åkern som en trål och bröt upp skog och
mark.
var from och glad och villig städs, långt mer än
mången klok,
och kunde fås att göra allt, men gjorde allt på tok.

"I Herrans namn. du arme son, vad skall av dig väl
bli?

så talte gubben mången gång, allt i sitt bryderi.
Då denna visa aldrig slöts, brast sonens tålmod,
Och Sven tog till att tänka själv, så gott han det
förstod.

När därför sergeant Duva kom en vacker dag igen
och kuttrade sin gamla ton: "Vad skall du bli,
o Sven?"
sågs gubben, ovan förr vid svar, bli helt förskräckt
och flat,
när Sven lät upp sin breda näbb och svarte:
"Jo soldat!"

Den åldrige sergeanten log föraktligt dock till slut:
"Du, slyngel, skulle få gevär och bli soldat, vet hut!"
"Ja", mente gossen, "här går allt helt avigt mig i hand;
kanske det mindre konstigt är att dö för kung och
land."

Den gamle Duva häpnade och grät helt rörd en tår,
och Sven, han tog sin säck på rygg och gick till
närmsta kår.

Målfyllig var han, frisk och sund, allt annat sågs förbi,
och utan prut han blev rekryt vid Dunckers kompani.

Nu skulle Duva få sig pli och läras exercis,
det var en lust att se därpå, det gick på eget vis.
Korpralen skrek och skrattade och skrattade och
skrek,
men hans rekryt förblev sig lik vid allvar som vid lek.

Han var visst outtröttelig, om nånsin någon ann',
han stampade, att marken skalv, och gick, så
svetten rann,
men roptes vändning till ett håll, då slog han bom på
bom,
tog höger-om och vänster-om, men ständigt rakt
tvärtom.

Gevär på axel lärde han, gevär för fot också.
att skyldra, fälla bajonett, allt tycktes han förstå;
men roptes skyldra. fällde han som oftast bajonett,
och skreks gevär för fot, flög hans på axeln lika lätt.

Så blev Sven Duvas exercis beryktad vitt omkring.
Envar, befäl och manskap, log åt detta underting;
men han gick trygg sin jämna gång, var tålig som
förut
och väntade på bättre tid — och så bröt kriget ut.

Nu skulle truppen bryta upp, då blev i fråga ställt.
om Duva kunde anses klok och tagas med i fält.
Han lät dem prata, stod helt lugn och redde saken
så:

”Om jag ej får med andra gå. får jag väl ensam gå.”

Gevär och ränsel fick han dock behålla. även han
fick vara dräng, där man höll rast, soldat. där striden
brann
men släss och passa upp gick allt med samma jämna
ståt,
och aldrig blev han kallad rädd, blott tokig mellanåt.

På återtag var Sandels stadd. och ryssen trängde på;
man drog sig undan steg för steg längs stranden av
en å.

Ett stycke fram på härens väg gick över ån en spång,
där stod en liten förpost nu, knappt tjugu man en
gång.

Som den var sänd i ändamål att bota vägen blott.
låg den i ro, sen det var gjort, långt skild från hugg
och skott.
tog för sig, i en bondgård där, allt vad den kunde få.
och lät Sven Duva passa upp, ty han var med också.

Men plötsligt blev det annat av. ty utför närmsta
brant
i sporrsträck på en löddrig häst kom Sandels'
adjutant:
"Till bryggan. gossar". ropte han. "för Guds skull
i gevär
Man sport. att en fientlig trupp vill över älven där."

"Och herre", talte han till den. som förde folket an,
riv bron, om ni det kan: om ej. så slåss till sista
man!
Armén är såld om fienden här slipper i vår rygg:
Ni skall få hjälp, generalen själv, han ilar hit var
trygg."

Han flög tillbaka. Men till bron hann truppen
knappast ned.
när högt på andra strandens vall en rysk pluton
sig spred.

Den vidgades, den tätnade, den lade an, det small:
dess allra första salva ren blev åtta finnars fall.

Det var ej gott att dröja mer, man sviktade envar.
Ännu en åska, och man såg blott fem kamrater kvar.
Då lydde alla, när det ljöd: "Gevär i hand, reträtt!"
Sven Duva blott tog miste han och fällde bajonett.

Än mer, hans svängning till reträtt gick ock besatt
på sned.
ty långtifrån att dra sig bort, bröt han på spängen
ned.

Där stod han axelbred och styv, helt lugn på
gammalt vis,
beredd att lära vem som helst sin bästa exercis.

Det dröjde heller länge ej. förrn han den visa fick.
ty bron sågs fylld av fiender i samma ögonblick.
De rände på, man efter man, men åt envar. som kom,
gavs höger-om och vänster-om så att han damp
tvärtom.

Att störta denna jätte ned var mer än arm förmått.
och ständigt var hans närmsta man hans skydd
mot andras skott:
dock djärvare blev fienden, ju mer hans hopp
bedrogs.
då syntes Sandels med sin flock och såg. hur Duva
slogs.

"Bra, bra!" han ropte, "bra, håll ut, min käcke
gosse du,
släpp ingen djävul över bron. håll ut en stund
ännu!

Det kan man kalla en soldat. så skall en finne slåss.
Fort, gossar. skynden till hans hjälp! Den där har
räddat oss.

Tillintetgjort fann fienden sitt anfall innan kort,
den ryska truppen vände om och drog sig långsamt
bort;

när allt var lugnt, satt Sandels av och kom till
stranden ned
och frågte var den mannen fanns, som stod på
bron och stred.

Man viste på Sven Duva då. Han hade kämpat ut,
han hade kämpat som en man, och striden, den
var slut.

han tycktes hava lagt sig nu, att vila på sin lek
väl icke mera trygg än förr, men mycket mera blek.

Och Sandels böjde då sig ned och såg den fallne an
an, det var ej någon obekant, det var en välkänd
man,
men under hjärtat där han låg, var gräset färgat
rött.

Hans bröst var träffat av ett skott, han hade ren
förblött.

”Den kulan visste hur den tog, det måste erkänt
bli,”

sa talte generalen blott. ”den visste mer vän vi;
den lät hans panna bli i fred, ty den var klen och
arm,
och höll sig till, vad bättre var, hans ädla. tappra
barm.”

Och dessa ord. de spriddes sen i hären vitt och
brett.

och alla tyckte överallt, att Sandels talat rätt.

”Ty visst var tanken”, mente man, ”hos Duva
knapp till mått.
ett dåligt huvud hade han, men hjärtat det var
gott.”

DEN DÖENDE KRIGAREN

Försvunnen var en blodig dag,
det var på Lernos strand,
de slagnas sista andedrag
ren tystnat efter hand,
det mörknade kring land och hav,
och l,gn var natten som en grav.

Vid brädden av den dunkla väg,
som skådat dagens strid.
en gammal krigare man såg,
en man från Hoglands tid,
hans panna låg mot handen stödd,
hans kind var blek, hans barm förblödd.

Ej kom en vän, som kunde få
hans sista avskedsord,
ej var den jord, han blödde på,
en älskad fosterjord.
Hans hembygd Volgas bölja skar:
en hatad främling här han var.

Hans öga lyftes upp ibland.
fast slocknande och matt.
På samma slätt, på samma strand,
helt nära där han satt,
en halvt förstelnad yngling låg:
han såg på honom, när han såg.

När kulan ven, när striden brann,
när bådas blod rann varm.
med vredens eld de mött varann
och provat svärd och arm.
Nu sökte ej den unge strid,
nu höll den gamle kämpen frid.

Men natten skrider mer och mer,
man hör ett årslags sus,
och månen går ur moln och ger
den hemska nejden ljus;
då syns en julle tätt vid strand,
en ensam flicka ror i land.

En fridlös vålnad lik, hon steg
i spår, där döden gått.
Hon gick från lik till lik och teg,
hon tycktes gråta blott.
Med häpnad hennes tysta tåg
den gamle. väckt ur dvalan. såg.

Dock mera milt med var minut
för varje steg, hon tog,
och mera tankfullt än förut
hans sorgsna öga log.
En aning grep hans hjärta visst.
han tycktes veta. vad hon mist.

Han tycktes vänta: och hon kom,
som om ett bud hon hört.
så tyst, så lugnt, så visst som om
en ande henne fört.
Hon kom. Vid nattens bleka sken,
hon såg den fallne svensken ren.

Hon såg och ropte högt hans namn,
det kom ej svar igen;
hon sjönk emot hans öppna famn,
men slöts ej mer av den.
Hans genomstungna bröst var kallt,
och stumt var allt, förvissnat allt.

Då, säger sångmön, föll en tår
uppå den gamles kind,
då talte han ett ord, vars spår
försvann i nattens vind,
då stod han upp, ett steg han tog
och hann till flickans fot och dog.

Vad sade väl hans sorgsna blick,
hans ord, ej tydda än?
Den tår, som ur hans öga gick,
vad mening låg i den? -
Och när till flickans fot, han hann,
och föll och dog. vad tänkte han?

Var det för hjärtats frid kanske.
han höjde än sin röst?
Var det en bön, han ville be
till ett försonligt bröst?
Begrät han mänskans hårda lott
att plåga och att plågas blott?

Han kom från ett fientligt land,
en oväns svärd han bar,
dock fatta. broder, rörd hans hand.
och minns ej, vad han var!
O, blott på livet hämnden ser.
vid graven hatar ingen mer.

,

SANDELS

Sandels, han satt i Pardala by,
åt frukost i allsköns ro.

"I dag, ett slaget, blir striden ny,
det skall gälla vid Virta bro. -
Herr pastor, jag låtit kalla er hit. -
Var god, foreller en bit!

Jag tänkt behålla er hos mig i dag,
det är så min önskan och plikt:
ni känner trakten här bättre än jag
och kan ge mig notiser av vikt.
Var trygg. Vi skola ej lukta blod.
- Ett glas? Maderan är god.

Tutschkoff har sänt mig ett vänligt bud,
att vår vapenvila är slut.
Låt maten smaka er! Säs. min Gud!
Då vi ätit, rida vi ut.
Vi måste nöjas med vad vi få
kanske ni befaller margå?

Det kom ett bud. ett ilbud kom:
"Den är bruten, vår konvention,
Brusin har vänt med vår förpost om,
man hinner ej riva bron.
Vårt ur var tolv. och vi följde det.
men den ryska klockan är ett."

Sandels, han satt och smorde sitt kräs.
åt friskt, som om intet hänt.
"Försök, herr pastor! En dåb på gås?
Den äter man excellent.
Det är Dolgoruki, som brådskar igen:
ett glas till hans ära. min vän!"

Men budet talte: "Herr general.
får jag bringa tillbaka ett svar?"
"Jo, säg Fahlander, att bron är smal
och att batterier han har.
Han må hålla ut där en timme, en halv.
Herr pastor. kotlett av kalv?"

Ilbudet for, en sekund förlopp.
och en ryttare syntes igen.
som en blixtnan sprängde till trappan opp.
i ett språng var han nere på den:
hans yttre röjde en ung löjtnant.
det var Sandels' adjutant.

Han skyndade in i salen, han stod
för sin chef med lågande blick.

”Herr genral, det har flutit strömmar av blod,
blod kostar vart ögonblick.

Vår här har mod, men den hade det mer
på en halv mil närmare er.”

Sandels, han såg på den komne förstrött:

”Bevars, ni är varm som en ugn.

Ni har säkert ridit er hungrig och trött,
kom, vila en stund. var lugn!

Man måste tänka på hunger och törst,
se här, genever till först?”

Löjtnanten dröjde. ”Var kamp blir hård,
man forcerar med framgång bron,
vår förtrupp sviktar i Kauppila gård,
där den trycks av en hel bataljon,
armén är bestört, allt går på sin hals;
vad order ges, vad befalls?”

”Jo, att ni sätter er vackert ned
och får ert kuvert i skick;
och sen ni fått det, så ät i fred.
och sen ni ätit, så drick,
och sen ni druckit, så ät än mer,
där har ni order, jag ber.”

Harm brann i den unge krigarens själ,
av dess flammor hans öga sken.

”General, jag är skyldig er sanning. nåväl.
ni föraktas av hela armén.

Hos varenda soldat den tanke jag fann.
att ni är vår fegaste man.”

Sandels, han fällde sin gaffel, han teg,
brast äntligt i gapskratt ut.

”Hur var det, herre, är Sandels feg.
säger man så? Å hut!

Min häst, låt sadla min ädla Bijou!
Herr pastor, ni följer ej nu.”

Det var storm, det var brak, det var strid på
den strand.

där den Sandelska hären var ställd.

I ett rökmoln svepte sig vatten och land,
och ur molnet blixtrade eld;
som av åskor dånade rymdens valv'
och den blodiga marken skalv.

Där stod vid sitt bröstvärn Finlands tropp.
såg trotsigt faran emot;
men från rote till rote en viskning lopp,
man hörde ett dämpat knot:
”Han är borta, han gömmer sig undan igen.
generalen synes ej än.”

Men han syntes, han kom.
Vid sitt främsta standar
på redutten han stannade nu,
och hans öga var lugnt, och hans panna var klar,
och han sken på sin ädla Bijou.
och han satt orörlig med tub i sin hand
och betraktade brygga och strand.
Och han sågs på sin springare långtifrån,
och som tusendes gällde hans fall,
och fördubblat hördes kanonernas dån
från fientliga strandens vall,
och det ljud kring hans hjässa av kulor ett vin,
men han ändrade icke en min.
Och den tappre Fahlander, han dröjde ej mer:
till sin chef på redutten han red:
"General, man har märkt er, man mättar på er,
det gäller ert liv, rid ned!"
"Ned, ned, general, er fara är var",
skrek stormande hela hans kår.

Sandels, han rörde sig ej från sin ort,
till sin överste talte han stolt:
"Är det fruktan, det skriker, ert folk. så förgjort?
Om det sviktat i dag, är det sålt.
Men välan, ett försök! Var beredd till affär.
på minuten är fienden här."

Den ringa hop, som vid Kauppila stod
av tusen fiender tryckt,
den hade kämpat med hjältemod,
men den nalkades nu i flykt.
Den hann generalens batteri.
den störtade honom förbi.

Han rörde sig ej, stolt dröjde han kvar:
som han suttit, satt han ännu,
och hans öga var lugnt, och hans panna var klar.
och han sken på sin ädla Bijou.
och han mätte den här, som i segrande lopp
mot hans eldar rusade opp.

Och han såg den komma, den kom helt när.
men på faran ej akt han gav.
och han söktes av dödar från tusen gevär.
men han tycktes ej veta därav:
han såg på sitt ur, han bidde sin tid.
han satt som i djupaste frid.

Men den kom, den minut, som han väntat,
och nu till sin överste sprängde han ned:
"År det färdigt, ert folk, är det likt sig ännu.
skall det veta att bryta ett led?
Jag har låtit de stormande yvas; välan.
vräk undan dem nu som en man!"

Det var sagt, det var nog, det behövdes ej mer.
det blev fröjd, det blev jublande rop.
Sexhundra krigare stormade ner
mot den trotsande fiendens hop,
och den vräktes tillbaka, pluton för pluton,
tills den föll nedtrampad vid bron.

Sandels, han kom till sin här i galopp,
där vid stranden den segrande stod.
Då hans vita Bijou bland lederna lopp.
i sin snöglans purprad med blod.
och genralen med tjusningens eld i sin själ
glatt hälsade trupp och befäl:

då spordes ej mer ett smygande knot,
en viskning, bister och dov,
nej, ett jubel stormade honom emot,
och i jublet hördes hans lov.
och det roptes av röster till tusendetal:
"Hurra för vår tappre genral!"

GAMLE HURTIG

Aldrig brusto ord vid bivuaken,
där den gamle Hurtig blott var med:
ofta satt han långt på natten
vaken. talande om krig och fred,
tände jämt sin korta pipa an
och förgat den åter, bäst den brann.

Tredje Gustav var hans man: "Vad strider
höll ej han med Rysslands stolta fru?
Mina vänner, det var andra tider
för soldaten då än nu,
kungen själv stod med i rök och blod,
nu är därtill en marskalk för god.

Tron mig: om hans herrar blott ej vikit
från vad plikt och mod och ära bjöd,
hade aldrig segern honom svikit,
nu blev trolöshet hans död.
Det är världens tack, och den är tung.
det var synd med sådan ståtlig kung.

När vid Anjala i upprorsskocken
han höll tal, hur mild var ej hans ton?
Korpral Svärd nöp kungen tyst i rocken:
'Får jag jag svansa dit kanon?'
'Nej, min gosse', svarte han helt blid, '
låt oss vänta, det blir än väl tid.'

Så alltjämt med sägner, lika dessa,
satt den gamle vid sin vaktelds glöd,
gråa lockar höljde ren hans hjässa.
men ännu var kinden röd;
yngre var han dock i Gustavs dar.
Nu till Oravais han kommen var.

Det, var natten för det stora slaget,
i den vilda skogen höll man hov.
Sömn var sällspord överhuvudtaget,
men den gamle Hurtig sov;
han, som vakat förr till sista man,
hade somnat nu, förrn någon ann.

Någon stund om kvällen han suttit
lutad stilla mot en furas stam.
tänt sin pipa och i klagan brutit
om hur kriget gick bakfram,
hur han nödgats tänka ut ett sätt
att få slut en gång på sin reträtt.

"Att gå undan", så de fallit, orden,
"har man lärt sig nog, och lär sig än.
Sprungit har man en gång förr mot norden
och är nu på språng igen.
Fly, det är det usla hopp, man har,
och att en gång stanna, Gud vet var.

Nu blir strid likväl, så snart del dagas;
då är tid att börja annan sed.
Den, som vill, må härda ut att jagas,
Hurtig kan ej mer därmed;
han har sakta börjat blygas ren
att ej hava tröttnat längesen.

Jagas, bröder, skall ej gubben mera,
han har funnit råd på gamla dar.
Bästa konsten mot att retirera
är helt enkelt att stå kvar;
den, som lärt sig denna konst en gång
han kan ta farväl av allt sitt språng."

Sen han sagt det, hade lugnt han knutit
sina armar över bröstet blott
och mot trädet, vid vars stam han sutit.
sänkt sig tyst och somnat gott,
somnat utan sorg och huvudbry
på sin sköna konst att aldrig fly.

Nästa afton hade Finlands skara
kämpat ut sin sista hårda strid;
slut var kraften att vårt land försvara,
tiden var en sorgens tid;
hären, krossad lik en bruten väg,
hade börjat nu sitt återtag.

Var den syntes, sågs blott dyster smärta,
hördes blott en klagan, djup och dov;
lugn fanns ej i något vaket hjärta,
men den gamle Hurtig sov,
där Kamenski slutligt sprängt hans led.
hade gråa krigarn lagt sig ned.

Och han sov, som om av Gustavs tider
varje minne längesen han mist,
sov mer djupt från marscher, språng och strider
än vid bivuaken sist,
sov förutan sorg och huvudbry
på sin sköna konst att aldrig fly.

KULNEFF

Och efter kvällen räcker till
och minnet ger oss glädje än
om Kulneff jag berätta vill.
säg, har du hört om den?
Det var en äkta folkets man.
båd' dö och leva kunde han,
den främste, där det höggs och stacks,
den främste, där det dracks.

Att kämpa, kämpa nätter, dar,
det var för honom tidsfördriv.
att falla endast blomman var
utav en hjältes liv.
Vad vapen man i handen höll,
det var detsamma, blott man föll.
i stridens eller lekens ras,
med sabel eller glas.

Och älska var hans hjärtas lust,
och lika fritt som snabbt hans val:
han kom blott från ett blodig dust
och gav helt färmt en bal,
och sen han lågat natten ut,
tog han sin skönas sko till slut
och fyllde den ur närmsta bål
och drack sin avskedsskål.

Du skulle sett hans anletsdrag!
Än finns på mången hyddas vägg
bland tavlor en av eget slag.
en bild av bara skägg;
du träder närmre, och du ser
en mun, som under skägget ler,
en blick, helt öppen, varm och mild,
det är just Kulneffs bild.

Dock fick man vara trygg och van
för att ej blekna vid hans chock;
var man det minsta rädd för fan,
var man för honom ock.
Det var på håll hans åsyn blott,
som skrämde mer än pik och skott.
och hellre såg man mot hans hugg
än mot hans svarta lugg.

Så sågs han, när han rände an
med sabeln lyft i eggat språng
och sådan var han, säger man,
när han höll ro nån gång,
när, med sin korta päls uppå,
från gård till gård han syntes gå
och dröjde kvar som vän och gäst,
varhelst han tyckte bäst.

Än talar mången moder om
sin skräck, när utan krus och lov
rakt fram till vaggan Kulneff kom,
där hennes älskling sov.
”Men”, säger hon, ”han kysste blott
mitt barn och log så fint, så gott,
som nu hans bild på väggen där,
om blott man närmre är.”

Visst är, att i sitt rätta ljus
var gubben Kulneff god som guld;
man klandrar, att han tog ett rus,
det var hans hjärtas skuld,
och detta hjärta bar han med,
då lian höll frid. som då han stred:
han kysste och han slog ihjäl
med samma varma själ.

Det fanns i ryska hären namn,
som på sitt blad historien skrev.
som fördes hit i ryktets famn.
långt förrän kriget blev.
Barclay, Kamenski, Bagation,
dem kände varje Finlands son,
och skarpa strider bidde man,
där dessa ryckte an.

Men Kulneff visste ingen av.
förrn krigets flamma här var tänd;
då kom han såsom storm på hav,
knappt anad förr än känd.
då bröt han fram som blixtnur sky,
så väldig och likväl så ny.
och glömdes ej och kändes nog
från första slag. han slog.

Man hade kämpat dagen ut.
och rysse liksom svensk var trött.
Man trodde glad, att allt var slut,
och sov helt lugnt och sött;
men bäst vid drömmens barm man låg
och guld och gröna skogar såg
så skrek en skyltvakt: "I gevär!"
och då var Kulneff där.

Man följde makligt en transport.
långt skild från ryska härens stråt.
man åt och drack av bästa sort
och drack på nytt och åt;
men plötsligt, mitt i glädjens stund,
kom Kulneff som en obedd kund,
det yrde upp ett moln av damm.
hans pikar glänste fram.

Och satt man stadigt då till häst
och gjorde allt med bästa flit,
kom gubben rakad från vår fest,
så skäggig han kom dit;
men höll man mindre amper min,
då blev det han, som drack vårt vin
och bjöd oss kvitta detta lån
vid stränderna av Don.

Och var det varmt och var det kallt,
i regn, i snö, om dag, om natt,
allt syntes Kulneff överallt
och gjorde spratt på spratt;
och ställdes här mot här till slag,
visst märkte man, var han tog tag,
den fria stäppens käcke son.
kamraten långt ifrån.

Dock hade Finlands hela här
ej kunnat visa en soldat,
som ej höll gamle Kulneff kär
som trots en stridskamrat.
Och syntes blott hans kända drag,
då grinade av välbehag
mot björnen från kosackens land
hans bror från Saimens strand.

Och denne åter såg helt nöjd
mot ramar, vilkas tag han rönt,
och bröt han in, var det med fröjd,
som om det mödan lönt.
Det var en syn, som dugde se,
när Kulneff togs med finnarne;
de visste bära upp varann,
de starke, de och han.

Hans arm har domnat längesen,
han föll i strid med svärd i hand,
hans ära lever kvar allen,
besträlade hans land;
och var hans namn du nämnas hör,
hör du "den tappre" nämnt framför;
den tappre, vilket härligt ord
av tacksam fosterjord!

Hans klinga drogs mot oss, hans lans,
den gav oss ofta djupa sår,
dock älska även vi hans glans,
som om han varit vår;
ty vad som mer än alla band
av fana och av fosterland
på krigets ban förbrödrar oss,
är samma kraft att slåss.

Hurra för Kulneff, för hans mod!
Hans like skall ej hittas lätt;
vad mer, om än han göt värt blod,
det var hans krigarrätt.
Han var vår fiende, välan,
vi voro fiender som han,
att han högg in med fröjd som vi,
var det ett ont däri?

Förhatlig är den fege blott,
Åt honom ensam hån och skam,
men hell envar, som tappert gått
sin krigarbana fram!
Ett glatt hurra, ett högt hurra
för varje man, som kämpat bra.
vadhelst han blev i livet än,
vår ovän eller vän!

DÖBELN VID JUTAS

Herr prosten talte: "Döbeln är en hedning,
förtappad är han evigt, om han dör.
Jag kommer, varnar, bjuder tröst och ledning,
och han, han ligger tyst en stund och hör.
då reser han sig plötsligt upp i sängen:
'Driv ut prelaten', ropar han åt drängen,
'och akta dig om han släpps in härnäst!'
Är det ett språk av en, som nalkas döden?
Dock, han må svara själv för sina öden.
jag har gjort nog som människaka och präst!"

Så talte vid sitt middagsbord, det rika,
herr prosten, där han satt i all sin ståt,
han talte så och drog en suck tillika
och skar en bit av steken än och åt.
Men på sin bädd låg Döbeln tård av plågor,
hans barm sågs kämpa, ögat brann i lågor,
och feberflammar färgade hans hy.
I sträcktåg nyss hans skaror norrut ilat,
på tvenne dygn, de sista, icke vilat;
själv var han kommen till Nykarleby.

Han led av pulsens brand, men i sitt sinne
en eld. mer tärande än den, han bar;
säg man hans öga, røjde sig där inne
en oro djupare, än feberns var.

Han räknade var stund, som hann förlida,
han tycktes lyssna, vänta, ängsligt bida,
och ofta var hans blick på dörren fäst.
Den uppläts, flärdlös trädde genom salen
en yngling fram till bädden, till genralen,
och Döbeln talte till sin unge gäst:

"Herr doktor, flärd är mycket, som vi dvrke,
och bland fritänkare är jag visst en;
två ting dock lärt mig akta läkarns yrke:
min bräckta panna och min vän Bjerkén.
Vad ni förordnat, har jag därför tagit,
har som ett barn här legat och fördragit
det batteri, ni radat på mitt bord.
Jag vet det väl, ni följer konstens lagar;
men binda de mig här för timmar, dagar,
så bryt dem som en man, det är mitt ord.

Jag vill, jag skall bli frisk, det får ej prutas,
jag måste upp, om jag i graven låg.
Lyss, hör, ni hör kanonerna vid Jutas;
där avgörs finska härens återtag.

Jag måste dit. förrän min trupp är slagen.
Skall vägen spärras, Adlercreutz bli tagen
Vad blir, du tappra här, ditt öde sen?
Nej, doktor, nej, tänk ut en sats, min herre,
som gör mig för i morgon sjufalt värre,
men hjälper mig i dag på mina ben!”

Den unge läkarn hörde mulen ordet.
dock plötsligt, fick hans ädla anlet dag:
han sänkte lugnt, helt lugnt, sin arm mot bordet
och strök det tomt uti ett enda drag.
”Nu, herr genral, gör ej min konst er hinder.”
En högre rodnad flög på Döbelns kinder,
och upp han sprang, fast sviktande och svag:
”Hav tack, min unge vän, en kyss på pannan!
Ni har förstätt mig, ni, som ingen annan;
ni är en man. och så är även jag.”.

Vid Jutas hade skotten tystnat alla,
sen döden gjort där ren sin första skörd,
den finska truppen, färdig blott att falla,
ej segra mer, stod bruten, spridd och störd.
Ett anfall var tillbakakastat bara,
och Kosatschowski ordnade sin skara,
beredd att allt förkrossa med ett nytt.
En dyster stillhet rädde under tiden,

som då en åsksky, nyss från valvet skriden.
står dubbelt hotfull åter, där den flytt.

Vem skulle samla våra glesa leder,
en återstod från dyra segrars dar?
Av mod, av kraft, av guldren tro och heder
fanns nog, ja, nog; men ordnarn borta var.
Den man. som tänt vårt hopp i nödens tider,
som fört i hundra blodigt sköna strider
sin tappra, björneborgska skara an,
han skulle nu ej se dess sista öden,
hans veteraners lugna gång mot döden,
den skulle slumpen leda, icke han.

Det glömmes ej, du var dock där tillstädes,
du, som så ofta sågs i stridens, lek,
du, vid vars namn det fosterland än glädes,
som djupt har sörjt ditt öde, tappre Eek!
Men du och dina ädla vänner alla,
I kunden kämpa, icke så befalla:
det var hans konst, den sjukes, endast hans.
Du stod där, du, men stum, med klingan dragen,
kall bidde Kothen, sluten red Grönhagen.
blott Konow svor, och bister röt von Schantz.

Giv akt, tyst, hör! Det ljud hurra på höjden.

Ett man till häst syn nalkas. Vem är han?
Hör. vilken storm av rop! Vad vållar fröjden.
som brusar jublande från man till man?
Hurra, hurra far över fält och kullar,
det slukar massor. vidgas, växer, rullar
som en lavin av röster ned mot daln.
Ha, han har kommit, han och ingen annan,
den lilla mannen syns med band om pannan,
den ädla, tappra, varma generaln.

Han bjuder tystnad. Hör hans röst! Han ropar
till detta folk, som striden nyss förspred;
han rider fram, de sluta sig, hans hopar,
och det blir skick på nytt från led till led.
I täta rader blixtra ren gevären,
den svartnade, i trasor klädda hären
står ordnad, hotfull, fruktansvärd igen;
den har ej mer blott döden att förbida,
den tänker segra nu, ej endast strida,
en annan ande vilar över den.

Men Döbeln red längs fronten av sin skara,
sen han den åter stark och tryggad fann,
hans skarpa öga tycktes överfara
var trupp, var rote, varje enskild man.

Det syntes klart för alla, svensk som finne,
att stora planer välvdes i hans sinne,
och slutet var han mer, än han var van;
dock var han ovant mild också den dagen,
och ofta ljusnade de bistra dragen
mot någon välkänd, trumpen veteran.

En sådan stod då i din trupp, von Kotben;
det var korpralen numro sju, Standar.
Han stod med söndrig sko på ena foten,
den andra foten blödde och var bar.
Då Döbeln hann den gamle, sågs han stanna.
Med blicken mörk. med handen på sin panna.
besåg han stum den gråa krigarns skick.
"Du var dock med", så talte han omsider,
"på Lappos slätt, vid Kauhajokis strider,
är det den lön. du för vår seger fick?"

"Herr general", så svarte veteranen,
"se här är det gevär, ni själv mig gav.
Ännu är pipan utan fel, och hanen
ger eld som fordomdags, det är nog av.
Att jag är dåligt klädd, lär ingen klandra.
Man är ej sämre, då man är som andra,
och dräkten är ej mannen, vill jag tro.
Skodd eller oskodd gör till saken ringa;

sörj ni blott för, att vi få stå, ej springa.
så hjälper nog sig foten utan sko.”

Och Döbeln talte icke mer, men höjde
av aktning hatten vid den gamles ord.
Så red han hän till Brakels trupp; där dröjde
på nytt han nu, han såg trumslagar Nord.
Det var en gubbe, känd sen ättiåtta;
nu var han stel i armen utan måtta
och kunde föga mer en virvel slå;
men fast han sällan släpptes till paraden,
stod han, där blod det gällde, med i raden.
Till honom talte generalen så:

”Kamrat, får du då aldrig nog av slagen?
Finns ingen yngre här till hands än du?
Här har du stått och styvnat hela dagen,
hur vill du röra dina pinnar nu?”
Den tappre hörde halvt förtrytsam orden:
”Herr general, väl är jag gammal vorden.
och att som pojkar drillar blir mig svårt;
men att ha kraft i armen, det är summan.
Skrik ni som Armfelt: ’Marsch, framåt, rör trum-
man!’ och Nord slår trögt sin virvel. men slår
hårt.

Och Lappos hjälte log och räckte handen
åt mannen från den tappre Armfelts dar.
Så red han hän och kom till ån, till stranden,
där Gyllenbögels frikår uppställd var.
Där stod en yngling, nyss från plogen tagen;
genralen såg de bleka anletsdragen,
höll in sin häst och röt med vredgad ton:
”Vem är du, bonde? Säg, vad gäller nöden?
Har du ej lärt dig än förakta döden;
din kind är vit som snö, är du pultron?”

Men ynglingen steg fram och höjde armen
och rev sin slitna gråa tröja opp.
Då lyste fram ett blottat sår ur barmen.
och frisk en ström av blod i dagen lopp.
”Det fick jag, herr genral, här nyss i striden.
Jag blött kanske för mycket under tiden,
och därför har min kind ej rodnad mer;
dock kan jag än de tappres antal öka,
jag läg väl fallen, men låt mig försöka,
jag har fått kraft, på nytt, sen jag såg er!”

Då bröt en tar ur Döbelns stolta öga:
”Välän då. ädla folk, till strid, till slag!
Jag har sett nog, att tveka båtar föga,
vår kamp blir skön, i dag är Döbelns dag.

Spräng av, herr adjutant, vår skörd är mogen
befall på höjd, på slätt, längst bort i skogen,
vår hela front att den sig framåt rör.

Ej här, där borta må vi pröva svärden:
med dessa trupper kan man trotsa världen,
man väntar ej med dem attack. man gör.”

Längs linjen hördes snart ett jubel skalla:
”Framåt, framåt, till seger eller död!”

En åska var, Standar, din röst för alla,
och gamle Nord slog trumman, att den ljud
och ynglingen, med barmen sönderskjuten,
gick fram på slätten, med hans blod begjuten,
och främst red Döbeln själv med draget svärd.
Och innan kvällen hann sin skugga sända.
var ryska styrkan kastad över ända.
och räddad Adlercrentz. och fri hans färd.

Och krigets skaror hade ren försvunnit
ifrån den nejd, där först de mött varann:
men på det fält, där striden hetast brunnit.
stod kvar i kvällens sena frid en man.
Invid hans sida var hans stridshäst bunden.
Han stod där ensam i den hemska rundin
bland lik och spillror på en blodstänkt jord.
Långt, långt i fjärran hördes segerfröjden;

den bleke mannen såg med lugn mot höjden,
och från hans läppar ljödo dessa ord:

”En plikt är fylld, de segrat, mina leder:
ett värv är övrigt, även det är mitt.
Fritänkare jag nämns, det är min heder:
friboren är jag, och jag tänker fritt.
Dock vet jag, att varthelst min tanke hunnit,
har ytterst dig den sökt och dig blott funnit.
du. i vars vilja livets banor gå.
Det är till dig, jag blickar mot det höga;
här, där blott döden ser ined slocknat öga
kan utan vittnen jag dig tacka få.

Du skänkt mig åter fosterland och vänner
den stund. vårt hopp var djupt i mörker sänkt:
du skådar allt, rannsaka vad jag känner.
och se, om jag vet skatta vad du skänkt
Må slaven för sin Gud i stoftet ligga:
jag kan ej krypa. har ej lärt att tigga,
jag söker gunst ej och begär ej ej lön.
Jag, vill blott glad inför ditt anlet stanna
med eldat hjärta och med upprätt panna,
det är min manliga, min fria bön.

Du gav mig kraft att stridens massor välva

i omotståndlig fart från trakt till trakt;
min kropp är bräckt, och mina lennlar skälva,
vad hade jag förmått av egen makt?

Ja, jag har segrat. Kringvärvd, innesluten,
ser Finlands bär en väg till räddning bruten.
en ban till bragder öppnad genom mig,
dock är det du, blott du, som frälst oss alla,
min Gud, min broder, hur jag dig må kalla,
I dig du segergivare. jag tackar dig! ”

Så talte mannen, och hans öga sänktes,
han steg till häst och syntes snart ej mer;
och dagen slöts, och nattens tårar stänktes,
på dödens skuggomhöljda skördar ner.
O fosterland, vem spanar dina öden?
Förborgat är, om lyckan eller nöden
en gång skall röjas i din framtids drag;
men hur du jublar då, men hur du klagar,
skall ständigt dock bland dina skönsta dagar
du minnas denna. minnas Döbelns dag.

SOLDATGOSSEN

Min fader var en ung soldat. den vackraste man
fann,
vid femton är gevär han tog, vid sjutton var han
man.

Hans hela värld var ärans fält.
där stod han glad, var han sig ställt,
i eld, i blod, i frost. i svält:
han var min fader, han.

Jag var ett barn. när han drog bort, sen fridens
dag var slut,
dock minns jag än hans stolta gång, jag minns
den var minut,
hans hatt, hans plym. den bruna hyn
och skuggan från hans ögonbryn;
Nej, aldrig går det ur min syn,
hur härlig han såg ut.

Det hördes snart från höga nord, när hären
ryckte ned,
hur han var käck. hur han var stark, hur i var
strid han stred.

Så sads, han fått medalj också,
det spordes snart, att han fått två.
Ack, tänkte jag i hjärtat då.
den som fick vara med!

Och. vintern gick. och drivan smalt, och det var
lust och vår,
då korn ett bud: Din fader dött, han dog
för ädla sår.

Jag tänkte då, jag vet ej vad,
var stundom ängslig, stundom glad:
men mor, hon grät tre dar å rad,
så blev hon lagd på bår.

Min fader slöt på Lappos slätt, sin fana närmst
invid;
det sägs, det var den första gång. han blekna
setts i strid.

På Uttismalm. för Gustavs land,
min farfar dog med svärd i hand,
hans fader föll vid Villmanstrand,
han var från Carols tid.

Så var med dem, så blödde de, så har det
ständigt gått;
ett härligt liv de levat dock, en härlig död de fått.

Ack, vem vill stappla trög och tung?
Nej, gå i fält helt varm och ung,
och dö för ära, land och kung,
se. det är annan lott!

Jag är en fattig gosse, jag, som äter andras bröd,
Jag har ej huld, jag har ej hem alltsen min faders
död;

men klaga är ej mitt behag,
jag växer högre dag från dag,
jag är en krigargosse, jag
för mig finns ingen nöd!

Och lever jag, tills jag blir stor och fyller femton
år,
till samma svält, till samma kamp, till samma
död jag går.

Där kulor vina tätast då,
där skall man finna mig också,
där vill ock jag försöka på
i mina fäders spår.

BJÖRNEBORGARNAS MARSCII

Söner av ett folk, som blött
på Narvas hed., på Polens sand, på Leipzigs
slätter, Lützens kullar
än har Finlands kraft ej dött,
än kan med oväns blod ett fält här färgas rött!
Bort, bort, vila, rast och fred!
En storm är lös, det ljungar eld och fältkanonens
åska rullar;
framåt, framåt led vid led!
På tappre män se tappre fäders andar ned.
Ädlaste mål
oss lyser på vår bana:
skarpt är vårt stål.
och blöda är vår vana.
Alla, alla käckt framåt!
Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt.
Lys högt, du segersälla fana,
sliten av strider sen en gränad forntids dar.
fram, fram, vårt ädla, härjade standar!
Än finns en flik med Finlands gamla färger kvar.
Aldrig skall var fosterjord
av våldets makt ur oförblödda bataljoners armar
ryckas:

aldrig ljuda skall det ord,
att Finlands folk förrätt sin fria bygd i nord.
Falla kan den tappre blott,
ej rygga för en faras hot, ej svika, böjas och
förtryckas.

Falla, sköna krigarlott,
bliv vår, sen för en seger än vi kämpa fått!
Vapen i hand
och käckt var ovän nära!
Dö för vårt land
är leva för vår ära.
Rastlöst fram från strid till strid,
ty nu är stunden vår och nu är skördens tid!
Glesnade leder vittne bära
härligt om mod och bragder, om vårt lands
försvar.
Fram, fram, vårt ädla, trotsiga standar!
Omkring dig än din trogna finska vakt du har.

LOTTA SVÄRD

Ännu så händer det mången stund,
då vid kvällens trevliga härd
man träffar från kriget en gammal kund,
att man talar om Lotta Svärd.

Hur trumpen kamraten förut man sett
får strax han ett blidare drag,
och de grå mustascherna krusas lätt
av leende välbehag.

Han minns, hur ofta från stridens ras,
från segerns blodade fält
han kommit tröttad och tömt sitt glas
i Lottas bräckliga tält.

Och han nämner med glädje ett ord och par
om madammen och skrattar smått;
men han mulnar också, då du ler till svar,
om ej löjet är glatt och gott.

Ty en pärla var hon på krigets strät_
och en äkta pärla också,
och något talte hon skrattas åt,
men mera hedras ända.

Och var hon vacker, och var hon ung?
Hon räknade tjugu år,
sen tredje Gustav var Sverges kung
och hon i sin levnads vår.

Förrn den ädle kungen i Finland stred,
hon blivit en krigsmans brud;
och då trumman rördes och Svärd drog med,
så följde hon samma ljud.

Då var hon vacker. En läpp, en kind
som hennes så skär knappt fanns,
och mången krigare såg sig blind
på de bruna ögonens glans.

Men en vår är flyktig, en blomning kort,
och hennes, den blev ej lång:
i trenne växlingar gick den bort,
en tredjedel varje gång.

En togs av den första vinterns köld,
sent mildrad och tidigt sänd,
den andra blev första sommarens stöld.
den visnade solförbränd.

En del_ den tredje, som återstod,
den höll hon ej mycket värd,
den lät hon drunkna i tårars flod,
sen han stupat i striden, Svärd.

När det sista kriget med storm bröt ut
och hon syntes bland oss på nytt,
då mindes hon knappast sin fägrings slut,
så längesen hade den flytt.

Men vacker än, fast på annat vis,
för en krigsmans sinne hon var,
och ofta nämndes hon än med pris
som i blomningens bästa dar.

fast de forna löjenas högkvarter
nu hyste rynkor en flock
och ögat ensamt var brunt ej mer.
men hela anletet ock.

Hon älskade kriget, vad helst det gav,
mot-, medgång, fröjder, besvär,
och de gråa gossarna höll hon av,
och därför var hon oss kär.

Och om någon med Svärd vid hans fana stått.
var han säker att ej bli glömd,
åt sådana mätte hon fullare mått,
och fördenskull blev hon berömd.

Så följde hon trogen och käck armén,
varthelst på sin marsch den kom,
och där skotten smällde och kulan ven,
där var hon ej långt bakom.

Ty de kära gossarnes unga mod,
det tyckte hon om att se,
och mente, hur nära hon striden stod,
”att hon ej var närmre än de”.

Och om någon tröttnat i rök och eld
eller fått sig ett ädelt sår,
så ”ville hon ha sin butik så ställd.
att han nådde en styrketår”.

Och den grå butiken den röjde också,
om akt på dess flickor man gav,
att den härbärgerat en kula och två,
och de kunderna skröt hon utav.

Nu lyssna vänligt och hör ett drag.
det sista av henne, jag såg.
Vi slutat Oravais' blodiga dag
och gjorde vårt återtag.

Med var hon, hade med möda fått
ur striden sin enda skatt,
sitt tält, sin kärra med käril och mått
och sin grälle, bruten av spatt.

Vi rastade. Lotta skötte sin sak,
höll disk, som hon förr var van,
men gömt var tältet, hon valt till tak
nu endast en skyrest gran.

Och sorgsen var hon. om än hon bedrog
med ett löje emellanåt;
hon sörjde de tappres sorg, och hon log,
men den bruna kinden var våt.

Då kom till henne, där så hon stod.
en sälle, en ungd dragon;
hans blickar lyste av övermod,
och av spotskhet, svällde hans ton:

"Häll i", så skrek han, "för ingen bang,
i afton vill jag bestå,
ty silver har jag, du hör dess klang,
och vänner kan jag mig få!"

Hon sköt på den stolte en vredgad blick:
"Det är väl, jag känner dig nu.
För en fattig moder i fält du gick,
men hur stridde i dag här du?"

I mitt tält där satt du försagd och vek
och kved, att du sårad var.
Nu bär du rosor, då var du blek,
och såret, var finns det, var?"

Säg ej, att din moder i graven bor,
att för henne gevär du ej tog.
Se, detta land är din gamla mor.
det är denna mor du bedrog.

Och hade du skatter, din ränsel full
och ett hav att ösa dem från.
vid Gud, en droppe för allt ditt gull
jag gav ej en sådan son.”

Hon knöt vid sidan sin näve blott,
det var så madammens manér,
och den rike stormaren fann ej gott
att försöka närma sig mer.

Men ett stycke borta vid vägens rand
där satt en yngling allen.
På honom sänkte hon blicken ibland
med den blidaste stjärnas sken.

Det syntes, om närmre hans skick man såg
där han satt mot geväret stödd,
att han följt med möda vårt skyndade tåg
och att rocken var genomblödd.

På honom såg hon från stund till stund
så moderligt varmt och rent,
som om varje glas, hon räckte en kund,
just varit åt honom ment.

Men då ständigt han sjönk blott djupare ner
i de sorgsna drömmarnas famn,
då tycktes hon ledsna att vänta mer,
och hon nämnde ynglingens namn.

”Kom”. så hon sade med bruten röst.
”än finns här en pärla kvar,
kom hit, min gosse, ett glas ger tröst
vi behöva den nu envar.

Du blygs? Vad mera! Jag vet det nog,
att ej guld i din ränsel du bär;
från ett torp i skogen till strids du drog,
och guld det skar du ej här.

Men där blod det gällde, där var du ej sämst,
det säg jag på Lappos slätt,
och vid Ruona stod du på bryggan främst,
då det stormades, minns du det?

Sörj därför ej, om ett glas du tar,
för betalningen, den får gå.
ett glas för Lappo till godo du har
och för Ruona fullaste två.

Och stod han, Svärd, vid geväret än,
med sin tappra, vänliga själ
och hade dig sett, hur i dag igen
du blödde och slogs likväl,

då stod du hos honom i denna stund
som en son hos sin köttsliga far,
och, så sant jag lever, på jordens rund
fanns aldrig ett ädlare par.”

Soldaten kom. och hon fyllde sitt mått
för den tappra till yttersta rand,
och det feltes ej stort, att till råga han fått
två tårar till däribland.

Det är längesedan jag henne såg,
men hon bor i mitt minne dock,
och madammen kommer jag gärna ihåg,
och hon kan förtjäna det ock.

Ty en pärla var hon på krigets stråt,
och en äkta pärla också,
och något tälte hon skrattas åt.
men mera hedras ändå.

MUNTER

Vackert var det att betrakta
hjälten Ådlercreutz, generalen,
hur han kom så tyst och sakta
till soldatens grav i dalen,
hur han stannade vid randen
och, med hatten sänkt i handen,
såg den enkla bädd fullbordas,
där Hans Munter skulle jordas.

Stor var eljest icke hopen.
honom följde i det sista:
två soldater grävde gropen.
fyra stodo vid hans kista;
men till heders sen för resten.
utom generaln och prästen,
tre korpraler, pengar värde,
och furiren, jag — den fjärde.

Annan ståt fanns ej att skåda.
Klädd i slitna krigarkläder
låg han, Munter, i sin låda
hopklämd mellan fyra bräder,

trygg och nöjd att se i döden,
som han var i alla öden,
samma kämpe som i livet,
mindre färm blott, det är givet.

Nu, när skild från strid och skiften
sitt kvarter han fått, soldaten,
framsteg korpral Buss på griften
och höll tal om stridskamraten.
Hur han var till börd och minnen,
hjärta, språk och kraft och sinnen
som en slant till krigsman slagen
— allt drog gubben Buss i dagen.

Det var konstlöst, men man rördes,
stod där kvar i tyst förbidan,
log, när Munters kärnspråk hördes,
strök mustascherna åt sidan.
—Vill du lyssna till hans saga?
Den är enkel och alldaga,
kan väl mödan knappt betala;
hör dock! Gamle Buss må tala.

”Krigsmän! Nu är Munter borta.
Känd och käck långt mer än mången,
har han kommit nu till korta

och åt döden gett sig fången.
Efter marscher, stormar, strider
har han nu gjort halt omsider.
lagt sig här till rast i backen
och vänt lugnt i vädret klacken.

Fråga oss, som närmst i elden
fått med honom kulor smaka,
om han höll sig, där man ställde'n,
eller ryggade tillbaka,
om i striderna och slagen
han fick vitt i anletsdragen
eller såg mot dödsminuten
mörkbrun, som av koppar gjuten?

Till armén från vilda skogen
korn han, styv till skick och later,
sina tappra fäder trogen,
allt från hedenhös soldater,
svarte kort och talte föga,
log med skalken i sitt öga:
högst tre ord, sen stum som siken,
men på huvu't slog han spiken.

Liksom han, så hela raden
av hans släkt gått fram i världen.

blött och dött i lägsta graden,
hållit truten, talt med svärden.
En gång som ett troll omsider
steg i Karl den tolfte tider
ända till furir en Munter;
sen dock bar på nytt herunter.

Mången, ej i tjänsten övad,
släpper sent sitt hem ur minnet,
hänger näbb och är bedrövad,
innan tiden stålsatt sinnet.
Sådan var ej Munters vana.
nej, till tredje Gustavs fana
kom han, rakt från första dagen
som en slant till krigsman slagen

drack av fröjd, blev vild om kvällen
och slog buckla på geväret,
nästa morgon fick sig sällan
litet fuktel för besväret.
Väbeln sade: 'Tag ej illa,
så är tjänsten, gubbe lilla!
Har du mjuknat nu till början?'
'Jo', sad' Munter. 'tack för smörjan!'

Nykter var han ock alltsedan,
hurtig, nöjd och oförtruten,
fick i första dusten redan
vänstra skuldran genomskjuten.
Döbeln stod då bland de sina.
hörde samma kula vina:
'Den gick nära, barn, vem fick'en?'
Munter svarte: 'Jag var pricken.'

Knappast läkt på nytt den gången,
fick han åter lyckan pröva,
fick, i en kosackhop fången.
sina breda fötter öva;
tvangs att följa halva milen
stäppens fåle, snabb som ilen,
tills av några djärva kunder
han blev frälst som av ett under.

Svetten svällde i hans panna,
hjärtat slog och barmen hävdes.
när han äntligt kom att stanna —
dock god min behölls och krävdes.
'Fick dn trava?' ljödo ropen
skämtsamt ur den ystra hopen, '
hur gick färden' hur var stigen?'
Munter svarte: 'Tämmeligen.'

Kort därpå blev Armfett slagen;
Munter, blodbestänkt, ja, färgad,
stod sin fana närmst den dagen,
genom honom blev hon bärgad.
Nu, vasserra. äntligt fick han
på den fasta, gråa brickan
svärdsmedaljens hederstecken;
Munter sade lugnt: 'Å nacken!'

Som han var i dessa strider,
lika nöjd och oförfärad
var han allt till sista tider,
endast mer bemärkt och ärad.
var nu grå i skägget vorden,
kanske än mer karg på orden,
men i eld och rök och flamma
in i döden än densamma.

Sent på ett besök i våras
kom hans mor till bivuaken,
då fick Munter lov att tåras,
när han såg den gamla draken;
satt ock sedan långt på natten,
teg och log och såg på skatten.
Detta möte var det sista,
nu lär gummans hjärta brista.

Aldrig nej, vad helst hon sade;
till vart ord från moderns tunga
endast ja och ja han hade,
tills hon äntligt hördes sjunga:
'Käre son, var ej förvägen!
Håll dig saktligt, gå ur vägen,
bättre fly, än illa fäkta!'
Då sad' Munter: 'Pass. ursäkta!'

Dock, hans kula, den var gjuten,
här var gränsen, här fanns döden,
sen han käck och oförtruten
följt armén i alla öden.
Än i går dock blev han funnen,
hurtigt med tobak i munnen,
som piket hos generalen,
där ett krigsråd hölls i salen.

Nyss på orderna vi läste,
hur, liksom att föra ordet,
en granat kom in och fräste
mellan herrarne kring bordet.
Munter, van att röra bränder,
spottade i styva händer
och fick gynnarn över nacken,
flink att skynda ut på backen.

Dörren hann han, klippte sedan
genom farstun uti rycken,
stod så när på trappan redan,
när granaten sprang i stycken.
Det var Munters bragd den dagen.
Nu så låg den tappre slagen.
dock, till modet än behållen,
sad' han endast: 'Fan tog tog bollen.'

Än i dag. när morgon grydde,
höll han kvar av liv en gnista:
ingen klagan, hållning prydde
veteranen i det sista.
*Stackars gubbe, ena armen,
den är borta, hela barmen
full med skärvor av granaten!
Munter sad': 'Han sprack, den saten.'

Sådan slöt han, sådan var han.
karl i början, karl i slutet,
trög i ord, men kvick i faran,
med om saken oavbrutet.
Van att handla, ej att pråla,
van att sakna, van att tåla,
var han man att allt fördraga,
allt, ja. utom ett — att klaga.

Kunde världen oss betala
våra bistra dar och nätter.
ägde de de ett språk att tala.
Finlands genomblödda slätter,
kunde härens fanor säga,
vad en Munters likar väga,
mången med galon på rocken
fick då buga för en tocken.

Ja, min gamla barm känns höjas,
när jag honom minns i ledet.
Skulle dödens fåror plöjas,
vänner, det var häst i redet;
aldrig ängslig och förlägen,
bara hejsan och ur vägen,
gången jämn och efter trumman,
framåt, det var huvudsumman.

Och hur var han dock ej boren
vänfast, trofast. lugn och stilla!
Som ett barn. fast grå till håren,
ville han knappt ovän illa.
Fienden var för hans händer,
vad tobaken för hans tänder;
bägge sleto press och våda,
dock som kära plantor båda.

Heder över honom, heder
över krigarn, där han gömmes!
Mannamod och mannaseder
akte, att hans namn ej glömmes.
Inga slavar trampe kullen,
där den tappre bor i mullen!
Nej. en ätt av gamla stammen
skydde ständigt graven. Amen.”

När korpralen slutat hade
och steg ned från vigda sanden,
tog generalen själv en spade
i den segervana handen.
Det var han, som sist av alla
sakta lät på graven falla
litet stoft av fosterjorden;
men han talte. — Glöm ej orden!

Vad han sade, föll i tycket,
väckte tankar mångahanda,
fast det ej var grant och mycket.
endast talt i Munters anda;
nog det var att vittne bära
om vår trohet. om vår ära.
nog också till krigarns minne
—orden lydde: ”Han var finne.”

TROSSKUSKEN

Gamle Spelt, skall han så helt förgätas? Nej!
Han var kusk vid trossen, högre var han ej,
hade som hans likar måst i glömska falla,
om han ej fått namn som latast bland dem alla.

Pengar värd var gubben ock att se uppå,
han och hästen. som han körde. likaså.
Höll den ena sina steg med två ben dyra,
tycktes knappt ett pris förslå för den med fyra.

Sådan farten, sådan rar ock rykt och ans,
lika tovig gubbens lugg och hästens svans,
Grälle bar från eget stall sitt damm i världen,
och sitt sot på näsan Spelt från egna härden.

Där de syntes så alltjämt i trängen sist,
är det säkert, att på skratt var ingen brist;
hästen gick i sömnen, gubben sov på kärran,
hur den gamle hölls på lasset, vete Herran.

Sakta bar likväl det framåt, småningom
högre, högre upp mot nordens bygd man kom:
halva Österbotten snart han genomfarit,
var dock allt densamme, han i Nyland varit.

och på lika sätt gick även färden till,
samma skratt, var han for fram, var han höll still,
och vid skrattet klatschar, det var klippt och skuret,
än på gubbens rygg och in på kreaturet.

Ingen ändring dock i skick och lugn och fart.
Spelt, han var ohjälplig, det var uppenbart;
ingen piska bet på gubbens tjänstekläder,
och i tjänsten bar ock Grälle barkat läder.

Så omsider nåddes Siikajokis strand,
blott en frusen flik fanns kvar av fädrens land,
även denna skulle snart till byte lämnas;
dock en stark kan brytas, och en svag kan hämnas.

Före kväll var vunnet härens första slag,
flyktens dag förvandlad till en segerdag,
återsvalla skulle en gång jagad bölja,
strömmen ändras, den förföljde nu förfölja.

Snart också från man till man en maning lopp:
”Nästa morgon allt i skick gatt bryta opp!
Här och tross skall innan natt i ordning lagas,
och med fröjd mot söder sen. så snart det dagas.”

Allt var ordnat, det blev natt, man sov i fred;
endast unge fänrik Blume sov ej med.
Eld och iver brände i hans tappra sinne,
stugan blev för kvav, han fick ej ro där inne.

Ut på trappan kom han. Mörkt och tyst var allt,
fästets stilla stjärnor lyste klart och kallt,
blott i öster, mellan skogens toppar dragen,
sågs en blekröd strimma gry, en rand av dagen.

Ingen mänska skönjdes, lass och vagnar blott
utan förspann. vända norr ut, som de stått.
Allt var, som det varit, intet annorlunda;
samma färd som hittills tycktes åter stunda.

Samma färd? — Nej, något olikt fanns ändå.
fast ej blicken strax i skuggan föll därpå:
just den sista kärra, som åkt upp i ledet,
den stod omsvängd nu och hade häst för redet.

och vid tygeln ren i skick en man sig ställt.
Blume trodde ej sitt öga — det var Spelt;
gamle Spelt, som nedböjd genom landet farit,
var ett huvud högre nu, än förr han varit.

Rak som trots en yngling bar han sina år,
djupt på skuldran föll hans vackra silverhår.
anletet, med kinden slät och näsan tvagen,
sken i mörkret nu mer ljust än förr om dagen.

Unge Blume visste knappt att fatta sig:
”Vilket under, gubbe, har förvandlat dig?
Du, mer lat och sotig förr än likar andra,
står nu putsad främst och främst beredd att vandra.

Vem har tvätt ditt anlet rent från sot och damm,
vem har pressat i din gråa lugg en kam,
vem har fått dig väckt. det är dock huvudsaken,
du, som knappt på själva dagen förr hölls vaken?”

”Unge herre”, hördes lugnt den gamles svar,
”långsamt far man, när från eget land man far,
när man ser sitt folk med skam fly undan bara.
då är bättre sova än att vaken vara.

Varför skulle jag mitt gamla anlet två?
Mera öppen hade blygseln synts därpå.
Gärna tog jag mot och tälte spe och snäsa,
sorg jag bar, och därför bar jag sotig näsa.

Nu är allt förundrat, finska hären stritt,
Finland ligger för oss öppet himmelsvitt,
ingen fläck skall mer på landets ära stanna;
nu kan mannen visa ren och klar sin panna.

Kalla folket upp, låt röra trumman snart,
natten är förliden, dagen lyser klart!
Förr så var det brådska, då vi mest bort rasta;
ädle, unge herre, nu är tid att hasta!”